

"וועדת אתיקה מכללתית לאישור מחקרי מרצים", הרשות למחקר ולהערכה

רוב המחקרים המתקיימים על ידי המרצים במכללת סמינר הקיבוצים כוללים איסוף נתונים בתוך מערכת החינוך (בין אם מילדים בבתי ספר ובין אם מסטודנטים או מסגלי הוראה במכללות להכשרת מורים) ולפיכך דורשים אישור מדען ראשי של משה"ח, זאת למעט מחקרים הנעשים על ידי מרצה בתוך מוסדו ולטובת עבודתו (על פי אתר משה"ח)¹. עם זאת חלק מן המחקרים המתקיימים במכללה, למשל בפקולטה למדעים או כאלו הפונים בבקשה למימון חוץ, נערכים בעזרת איסוף נתונים מבוגרים (שאינם שייכים למערכת החינוכית) ועל כן הם מחייבים אישור מ"וועדת האתיקה המכללתית לאישור מחקרי מרצים".

"וועדת האתיקה המכללתית לאישור מחקרי מרצים" תוכל, לאחר בחינה, לאשר מחקרים בהם מעורבים בני אדם רק אם מדובר באיסוף נתונים בעזרת ראיון, שאלון, תצפית ומדידות שאינן פולשניות (כגון: מדידת לחץ דם, משקל, גובה וכדומה). הוועדה לא תוכל לדון ולאשר מחקרים הכוללים מתן חומרים/תרופות וכיו"ב לבני אדם ומתוך כך איננה מהווה חלופה למחקרים הדורשים אישור וועדות רפואיות כגון וועדת הלסינקי. עוד יש להדגיש כי וועדת אתיקה לא דנה בהערכת הפוטנציאל המדעי של המחקרים או בתכנים המדעיים ולא בהיבטים החוקיים של המחקרים. אלו באחריות החוקר.

הוועדה תדון בהצעות מחקר של מרצי המכללה בלבד (לא יידונו הצעות מחקר שמהוות חלק מתזה לקראת תואר שני או שלישי). מומלץ שהצעות מחקר של עבודות סמינריוניות ועבודות גמר יידונו, במידת הצורך, בוועדות אתיות פקולטטיות.

"וועדת האתיקה לאישורי מחקרי מרצים" כפופה לרשות למחקר ולהערכה.

חברים בוועדה: ד"ר אירית לוי-פלדמן (יו"ר), ד"ר אילנה אבישר, ד"ר גילי יוסף, עדנה נעמן, ד"ר אייל שרגל, ד"ר עדי שרעבי.

הוועדה תזמין לדיון חבר/ה נוספ/ת מומחה במקרה הצורך.

¹ ראו עדכון הכללים באתר המדען הראשי משה"ח:

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Scientist/Odot/chiefscientist2015.htm>

לטובת דיון בוועדה על המרצה להגיש את הטפסים הבאים:

1. **טופס בקשה לפני תחילת המחקר** (בנספח 1).
2. **תקציר מחקר** (לא יעלה על 2 עמודים, רווח כפול פונט 12 דויד או אריאל, לא כולל רשימת מקורות).
- א. הבטחת זכויות נחקרים (תוך פירוט הצעדים שיינקטו להבטחת האתיקה של המחקר וזכויות הפרט של הנחקרים בכלל)
- ב. נספחים
3. **הצהרת חוקר ראשי** (נספח 2).
4. **מכתב פנייה למשתתפים במחקר ו/או לאפוטרופוסים** (דוגמא בנספח 3).
5. **טופס הסכמה מדעת או אי התנגדות** (על פי הנדרש) מראש והיעדר כפיה (הסכמה להשתתפות של המשתתפים במחקר ואפשרות לפרוש בכל רגע נתון) (דוגמאות בנספח 4).

לאחר הגשת הטפסים הנדרשים, תדון הוועדה בהצעה. לאחר הדיון ישלח מכתב לחוקר ובו אישור, דחיה, או במקרה הצורך, בקשה להבהרות. רק במקרה של אישור (ללא סייג) יוכל החוקר להתחיל במחקר (דוגמא למכתב אישור בנספח 5). האישור ניתן בדרך כלל לשנה ואם נדרש, ניתן להאריכו.

נספח 1. טופס בקשה לפני תחילת מחקר

ועדת אתיקה - טופס בקשה לפני תחילת המחקר

I. תאריך קבלת הפנייה: _____

II. החוקר האחראי/ראשי

שם משפחה	שם פרטי	תואר
שם המחקר: _____		
חוקר נוסף		

שם משפחה	שם פרטי	תואר
מספר טלפון	פנימי: _____	
להתקשרויות:	חיצוני: _____	

III. תכולת הבקשה (סמן X):

א	הצעת המחקר
ב	הצהרת חוקר ראשי
ג	מכתב פנייה למשתתפים במחקר ו/או לאפוסטרופוסים
ד	טופס הסכמה מדעת או אי התנגדות (על פי הנדרש) מראש והיעדר כפיה
ה	אחר: _____

נספח 2: הצהרת חוקר ראשי

תאריך: _____

אל: ראש הראשות למחקר ולהערכה, יו"ר "וועדת אתיקה מכללתית לאישור מחקרי מרצים",

מאת: ד"ר _____

שם הצעת (תכנית) המחקר: _____

הנני מצהיר(ה) כי אין במחקר המוצע כדי לגרום נזק לנחקר (ים) ולסביבתם וכי אני פועל על פי התקנון האתי בעריכת מחקרים בבני אדם במדעי ההתנהגות. אני מבין כי האישור הניתן לי על ידי הוועדה איננו מהווה חלופה למחקרים הדורשים אישור וועדות רפואיות כגון וועדת הלסינקי.

חתימה

נספח 3: דוגמא למכתב למשתתפים במחקר ו/או לאפוסטרופוסים של משתתפים

שלום רב,

הנדון: מחקר בנושא

מטרת	מחקר	זה:
לצורכי	המחקר,	יאספו נתונים על ידי

לידיעתכם, המחקר, לרבות כל החלקים שיופעלו במסגרתו, הותרו לביצוע על ידי "וועדת אתיקה מכללתית לאישור מחקרי מרצים" במכללת סמינר הקיבוצים.

חשוב לציין, כי בכל אחת מנקודות הזמן שבהן ייערך איסוף המידע, יובהר כי לנבדקים יש את הזכות להחליט שלא להשתתף במילוי השאלון (כולו או חלקו), וכן שזכותם להפסיק את השתתפותם בכל שלב, מבלי שייפגעו כתוצאה מהחלטותיהם בכל דרך.

איסוף המידע לצורכי המחקר יתבצע באופן אנונימי. המשתתפים במחקר לא יתבקשו לרשום על גבי טופסי השאלון כל פרט מזהה ולא יירשם על אודותיהם כל פרט מזהה על ידי צוות המחקר. לצורך הצלבת המידע שייאסף בנקודות זמן שונות, ירשום החוקר על גבו של השאלון לפני מסירתו את מספרו הסידורי של המשתתף במחקר.

עוד יובהר, כי החוקר מתחייב לשמור על כבודם וזכויותיהם של המשתתפים במחקר. החוקר מתחייב, כי פרסום ממצאי המחקר יבוצע באופן שלא יאפשר לזהות את הנבדקים או את מוסד החינוך שבמסגרתו נאספו הנתונים.

אם אתם מעוניינים לקבל מידע נוסף על תכנית המחקר, ניתן ליצור עמי קשר בטלפון שמספרו: _____

אם אתם מתנגדים ש... ישתתף/תשתתף במחקר כפי שמפורט לעיל, אנא מלאו את טופס ההתנגדות המצורף והעבירו אותו עד לתאריך _____ ל _____

בברכה,

נספח 4: דוגמאות לטופסי אישור / הבעת התנגדות / אי התנגדות

1. דוגמא לטופס הבעת התנגדות להשתתפות במחקר (בדרך כלל משמש לאיסוף מידע

בעזרת שאלונים ונדרש רק אם יש התנגדות)

לכבוד

הנדון: הבעת התנגדות להשתתפות במחקר

אני מביע את התנגדותי להשתתפות במחקר בנושא

ולראיה באתי על החתום

חתימה

שם

תאריך

2. דוגמא לטופס הבעת הסכמה להשתתפות במחקר (בדרך כלל משמש לאיסוף מידע בעזרת כלים שאינם שאלונים ונדרש מכל המשתתפים)

לכבוד

הנדון : הבעת הסכמה להשתתפות במחקר

אני מביע את הסכמתי להשתתפות במחקר בנושא

.....: תקציר המחקר: _____

ולראיה באתי על החתום

_____ חתימה

_____ שם

_____ תאריך

נספח 5: דוגמא לאישור הוועדה

וועדת האתיקה המכללתית לאישורי מחקרי מרצים

הצעת מחקר בנושא: _____ הועברה לוועדה

בתאריך: _____.

החלטת הוועדה: אישור

בקשה להבהרות/ מידע נוסף

דחייה

אחר: _____

האישור ניתן לך עד לתאריך: _____.

במידה והמחקר מתארך מעבר לתאריך הנקוב, יש לבקש אישור מחודש.

הערות:

בברכה